

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی»

مقدمه

امروزه با گسترش نیازها و خدمات عمومی دیگر نمی‌توان دولت‌ها را مسئول اداره و ارائه کلیه خدمات عمومی دانست. امروزه این اصل که دولت‌ها باید عهده‌دار انجام خدمات عمومی باشند جای خود را به این اصل که دولت باید از انجام خدمات اطمینان حاصل کند، داده است.^۱ یکی از طرقی که دولت‌ها به وسیله آن از ارائه خدمات اطمینان حاصل می‌کنند محول ساختن این امور به سازمان‌های غیردولتی می‌باشد. طرح پیش‌رو با هدف تسری دایره شمول ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) ناظر به جرم توهین به مأمورین دولتی و مقامات خاص نامبرده در این ماده به کارکنان مؤسسات عمومی غیردولتی ارائه شده است که بررسی ابعاد این طرح و ضرورت آن در این گزارش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مشخصات طرح

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۹۴

شماره چاپ:

۲۵۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۵/۶/۲۷

ارزیابی طرح

در حال حاضر به موجب ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (کتاب تعزیرات)، توهین به برخی مقامات مانند رؤسای سه قوه و یا معاونان رئیس‌جمهور و وزرا یا نمایندگان مجلس شورای اسلامی و یا نمایندگان مجلس خبرگان یا اعضای شورای نگهبان و قضات و اعضای دیوان محاسبات در حال انجام وظیفه و یا به سبب آن، مستوجب مجازات شدیدتری در مقایسه با توهین ساده است و این امر موجب تمایز توهین به مأمورین دولتی در حال انجام وظیفه و یا به سبب آن از توهین ساده به موجب مواد (۶۰۸) و (۶۰۹) قانون مزبور گردیده است. در ذیل ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) که توهین به مقامات را جرم‌انگاری کرده است؛ کارکنان وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و همچنین شهرداری‌ها نیز مشمول حمایت مقرر در این ماده قرار گرفته‌اند که در طرح ارائه شده پیشنهاد گردیده که عبارت «مؤسسات عمومی غیردولتی» نیز پس از عبارت «شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها» اضافه و بدین ترتیب توهین به کارکنان این مؤسسات نیز همانند توهین به کارکنان شهرداری‌ها و وزارتخانه‌ها توهین مشدد محسوب و مرتکب وفق ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (کتاب تعزیرات) به سه تا شش ماه حبس و یا تا ۷۴ ضربه شلاق و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌شود. راجع به طرح پیشنهادی نکات ذیل قابل توجه است:

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات
حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۲۸۵

تاریخ انتشار:

۱۳۹۵/۱۱/۱۰

۱. اوزبرن، دیوید، بازآفرینی دولت، ترجمه فضل الله، امینی، تهران، انتشارات فرا، چاپ اول، ۱۳۸۴، ص ۳۷۰.

۱. براساس ماده (۳) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ «مؤسسه یا نهاد عمومی غیردولتی، واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی است و با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) بودجه سالیانه آن از محل منابع غیردولتی تأمین می‌گردد و عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد». با عنایت به این تعریف موسع اگرچه به لحاظ در ارتباط بودن با امور عمومی و مصالح عامه، تسری جرم موضوع ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) به برخی از مؤسسات عمومی غیردولتی که در مقام اعمال حاکمیت می‌باشند نتوان ایراد گرفت؛ اما با توجه به آنچه راجع به تعریف «مؤسسه عمومی غیردولتی» گفته شد و وسعت قلمرو مؤسسات عمومی غیردولتی و وابستگی احراز عنوان «مؤسسه عمومی غیردولتی» به بودجه مطابق قانون خدمات کشوری، طرح ارائه شده قابل توجیه نیست. زیرا بودجه دولتی لزوماً به معنای اعمال حاکمیت دستگاه یا نهاد مربوطه نیست؛ بلکه گاهی دولت جهت حمایت از نهاد مربوطه نسبت به تأمین بودجه اقدام می‌نماید. برای مثال تسری عنوان مؤسسه عمومی غیردولتی به برخی از مؤسسات مورد نظر مانند کمیته امداد و یا کتابخانه آیت‌الله مرعشی که در مقام اعمال حاکمیت نمی‌باشند نیازمند بازبینی است و لذا با توجه به گستره غیرقابل قبول این مؤسسات با توجه به نکات مطروحه عدم تسری جرم موضوع ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) به مؤسسات عمومی غیردولتی پیشنهاد می‌گردد.

۲. ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) فارغ از طرح پیشنهادی از جهات دیگری مانند عدم ذکر برخی مقامات و یا لزوم تمایز میان اشخاص مذکور در این ماده در تعیین مجازات قابل اصلاح می‌باشد لذا پیشنهاد می‌گردد که توهین به اشخاص و مقامات عالی‌رتبه مانند رؤسای سه قوه و معاونان رئیس‌جمهور و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام و اعضای مجلس خبرگان و مانند آن از توهین به قضات و کارکنان وزارتخانه و مؤسسات و شرکت‌های دولتی متمایز و مجازات مقرر نیز تعدیل گردد.

۳. با توجه به غیرقابل گذشت بودن جرم موضوع ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) برخلاف توهین ساده موضوع ماده (۶۰۸) قانون مزبور و مجازات حبس سنگین مقرر در ماده (۶۰۹) قانون مجازات و همچنین رویارویی با سیاست حبس‌زدایی وفق فرمایشات مقام معظم رهبری طرح مذکور با ایراد مواجه است.

۴. توهین مقامات دولتی و اشخاص مذکور در ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی به مردم و ارباب‌رجوع نیز نیازمند توجه قانونگذار است و پیشنهاد می‌گردد که این موضوع در این ماده مورد توجه قرار گیرد.

۵. با توجه به اینکه بررسی لایحه تعزیرات در دستور کار قوه قضائیه قرار دارد پیشنهاد می‌گردد که هرگونه اصلاح در این مواد، موکول به زمان بررسی لایحه تعزیرات گردد.

۶. در صورت تصویب طرح حاضر و تسری موضوع جرم ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) به مؤسسات عمومی غیردولتی، با توجه به اینکه شهرداری یکی از مؤسسات عمومی غیردولتی است عبارت پیشنهادی در طرح ارائه شده نیز محل ایراد است و نیازمند حذف شهرداری‌ها از ماده (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) و یا ذکر عبارت «سایر مؤسسات عمومی غیردولتی» به جای «مؤسسات عمومی غیردولتی» است.

جمع‌بندی

با عنایت به نکات مطروحه و با توجه به وسعت قلمروی تعریف مؤسسه عمومی غیردولتی و وابستگی احراز این وصف «عمومی غیردولتی» به بودجه با توجه به قانون مدیریت خدمات کشوری کلیات طرح قابل توجیه نیست. با این حال ماده (۶۰۹) قانون مجازات (تعزیرات) از جهات دیگری که در این گزارش به آنها اشاره شد نیازمند اصلاح می‌باشد لذا پیشنهاد می‌شود ماده‌ای به شرح ذیل در لایحه تعزیرات که در حال حاضر توسط قوه قضائیه در حال تدوین می‌باشد ملحق گردد:

ماده پیشنهادی

توهین به رؤسای سه قوه، رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، نمایندگان مجلس خبرگان، اعضای شورای نگهبان، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، معاونان رئیس‌جمهور، رئیس دیوان عالی کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، رئیس دیوان محاسبات، وزرا و دادستان کل کشور در حین یا انجام وظیفه موجب جزای نقدی درجه پنج یا حبس تعزیری درجه هفت و توهین به کارکنان مجمع تشخیص مصلحت نظام، قضات، کارکنان قوای سه‌گانه و دستگاه‌های زیر نظر رهبری، کارکنان و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها در حال انجام وظیفه یا به سبب آن موجب جزای نقدی درجه شش است.

تبصره - مجازات مقرر در این ماده راجع به توهین اشخاص فوق به مردم نیز مجری است.

